

N:o 44.

Ank. till Riksd. kansli den 9 mars 1909, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående inrättande af profskolor för utbildande af lärlingar samt anslag för detta ändamål.

I en inom Andra Kammaren af herr *J. G. H. G:son Crafoord* väckt, till statsutskottets förberedande behandling remitterad motion (n:o 46) har föreslagits, att Riksdagen måtte besluta att ingå till Kungl. Maj:t med begäran om inrättande under enhetlig, sakkunnig ledning af ett antal »statens profskolor för utbildande af lärlingar» under åren 1910—1913 och att för detta ändamål anvisa ett förslagsanslag af 275,000 kronor med rättighet för Kungl. Maj:t att under 1909 af tillgängliga medel disponera 50,000 kronor.

Beträffande de af motionären till stöd för förslaget anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Frågan om upprättande af skolor för utbildande af lärlingar står för närvarande på dagordningen i alla kulturländer men dess lösande i praktisk riktning erbjuder synnerligen stora svårigheter, icke minst ur ekonomisk synpunkt, på samma gång som genom detsamma stora fördelar vore att vinna för det allmänna.

Med afseende på utbildandet af lärlingar för den mindre industrien och handtverkerierna eller de s. k. yrkesskolorna, till hvilka tanken vanligen i första rummet går, då fråga är om »lärlingar», hafva under det sista årtiondet landets största städer, särskildt Stockholm och Göteborg, anordnat utredningar, som i form af tryckta kommittébetänkanden föreligga, och lifliga diskussioner emellan de närmast intresserade inom yrkena hafva däraf föranledts. Såvidt utskottet har sig bekant, hafva dock de

framkomna förslagen inom kommunalrepresentationerna ännu icke kommit till slutlig behandling, om ock sådan torde vara nära förestående. För denna viktiga grupp af lärlingar vore den af motionären föreslagna skolformen ej direkt afsedd.

Den undervisning, som med bidrag af staten nu lämnas den lärlingsklass, som motionären i första rummet sökt tillgodose, meddelas i de tekniska söndags- och aftonskolorna och i lägre tekniska skolor, som i stort antal äro fördelade öfver vårt land och som begagnas af ett stort antal elever. De kurser, som denna undervisning omfattar, inbegripa ur teoretisk synpunkt fullt det kunskapsnitt, som motionären tänkt sig, och äro i allmänhet förlagda till sådana tider, att de med fördel kunna bevistas såväl af de ynglingar af arbetsklassen, hvilka vilja ägna sig åt den mindre industrien och handtverkerierna, som af dem, hvilka ägna sig åt storindustrien. De hafva emellertid, såsom motionären framhåller, rent teoretisk karaktär, så till vida, att de väl meddela kunskap och bibringa färdighet, som för det praktiska arbetet äro af betydelse eller rent af oundgängliga, såsom ritning, modellering o. d., men ej i regel äro förbundna med verkstäder, där direkt handarbete af liknande art som i det praktiska lifvet kan utföras. Emellertid är sedan två år tillbaka en af Kungl. Maj:t tillsatt kommitté sysselsatt med utredning om lämpligaste sättet för den lägre tekniska undervisningens ordnande, och enligt uppgift omfattar kommitténs uppdrag äfven samtliga ofvannämnda lägre tekniska skolor.

Slutligen har på olika sätt inom landet väckts förslag om en mera praktisk riktning för såväl den lägre som den högre folkskolebildningen, och den af Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för seminarieundervisningens ordnande har erhållit uppdrag att yttra sig öfver denna fråga, som onekligen står i nära beröring med den egentliga lärlingsundervisningen.

De af motionären ofvannämnda lärlingsskolorna i de stora kulturländerna äro dels yrkesskolor i egentlig mening — särskildt de franska écoles municipales —, dels skolor för storindustriens arbetare, upprättade af bolag och enskilda, särskildt af de stora järnvägarnes styrelser. Öfver hufvud torde kunna sägas, att ingenstädes dylika skolor äro inrättade af staten, utan att kommuner och enskilde varit initiativtagare och staten på sin höjd i vissa länder ekonomiskt understött företagen.

Mönstret för de föreslagna profskolorna har motionären funnit i de stora utländska järnvägsbolagens skolor för utbildande af yrkesskieliga arbetare, och han anför mycket riktigt, att motiven för dessa läroanstalters upprättande varit »bristen på skolade förmän, svårigheten att finna duktiga

basar och försummelsen hos de flesta järnvägskompanierna att ej hafva ett ordnad system för rekrytering af duktigt folk, passande för dessa platser. I första rummet torde i dessa skolor intagits söner till den vid de respektive järnvägarna anställda personalen. I regel hafva dessa undervisningsanstalter varit af enskild natur och ej stått öppen för den stora allmänhetens barn. Äfven om filantropiska syften varit med dem i någon mån förbundna, har hufvudafsikten varit befördrandet af de enskilda företagens ekonomiska utveckling, och något led uti statens allmänna undervisningsväsende hafva de ingenstädes utgjort.

Huruvida skolor af den sistnämnda typen skulle passa för förhållandena i vårt land och lämpligen kunna upprättas vid större verkstäder — enskilda eller statens — samt därigenom, på samma gång de underlätta rekrytering af goda arbetare, lämna en värdefull insats i vårt skolväsen, har utskottet ej anledning att i detta sammanhang uttala sig om och torde i alla händelser den af motionären lämnade utredningen af denna fråga ej vara tillräcklig för vidtagande af en sådan åtgärd. Att åter, såsom motionären föreslagit, upprätta ett antal under en särskild statsinstitution stående profskolor af angifven typ har utskottet icke anledning att förorda — så mycket mindre som utredning af de till lärlingsundervisningen hörande frågorna, enligt hvad utskottet ofvan omnämnt, på flera sätt är under arbete och det med all sannolikhet ej kan dröja länge innan resultatet häraf varder framlagdt.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Crafoords förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 9 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Det skulle här antecknas, att herrar *H. Andersson*, *C. Persson*, *D. Persson* och *K. Starbäck* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.